

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Igi Apollo-Jabłońskiej
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki muzyczne pt.

Forma show-choir jako element popularyzacji muzyki chóralnej, rola i funkcje dyrygenta

Zleceniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. Zlecenie podjęte na podstawie pisma Przewodniczącej RDA prof. dr hab. Ewy Marciniak z dn. 28. 01. 2022 roku na podstawie ustawy z dn. 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1789). rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. z 2018 roku, poz. 261) oraz art. 179 ust. 1 i 3 ustawy z dn. 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669).

Sylwetka doktorantki

Mgr Iga Apollo-Jabłońska (ur. 05 lipca 1992 r.) jest absolwentką Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Muzycznej, Rytmiki i Jazzu Akademii Muzycznej im. St. Moniuszki w Gdańsku w specjalnościach: dyrygentura chóralna - studia magisterskie (rok ukończenia 2016) oraz edukacja muzyczna z językiem angielskim (studia licencjackie ukończone w 2014 r.). Zrealizowała tutaj studia doktoranckie w klasie dyrygentury prof. dra hab. Waldemara Górskiego. Posiada także dyplom muzyka-saksofonisty uzyskany w Szkole Muzycznej II stopnia w Gdańsku-Wrzeszczu. Swoje kompetencje muzyczne poszerzała również poprzez udział w szeregu specjalistycznych kursów, konferencji i seminariów dyrygenckich w Polsce i za granicą, w tym także w zakresie prowadzenia zespołów *show-choir*, które odbyła w USA.

Doświadczenie zawodowe doktorantki obejmuje działalność edukacyjną dla dzieci i dorosłych oraz prowadzenie zespołów wokalnych. Szczególnym rysem zespołów założonych przez nią w miejscowościach Pomorza Gdańskiego, Mazowsza i Wielkopolski jest nietypowa dla polskiego środowiska chóralnego forma działalności: *show choir*, czyli rodzaj multidyscyplinarnego widowiska muzycznego obejmującego śpiew zespołowy i solowy z towarzyszeniem akompaniamentu instrumentalnego oraz choreografię i scenografię.

Ocena pracy doktorskiej

Mgr Iga Apollo-Jabłońska przedstawiła pracę doktorską, na którą składa się dzieło artystyczne utrwalone na nośniku elektronicznym oraz rozprawa teoretyczna pt. *Forma show choir jako element popularyzacji muzyki chóralnej, rola i funkcje dyrygenta*, będąca opisem dzieła i stanowiąca jego integralną część. Promotorem pracy jest prof. dr hab. Waldemar Górski.

Ocena dzieła artystycznego

Ograniczenia, wynikające z rygorów sanitarnych podczas pandemii covid-19 spowodowały, że koncert doktorski Igi Apollo-Jabłońskiej nie mógł odbyć się w zaplanowanym czasie i formie (w marcu 2020 r.). Doktorantka zdecydowała zatem przedstawić program dzieła artystycznego w postaci nagrań audiowizualnych, co pozostaje w zgodzie z wymogami obowiązującej ustawy o stopniach naukowych. Nagrania zrealizowano w sali koncertowej Akademii Muzycznej im. St. Moniuszki w Gdańsku w dn. 12-13 lutego 2021 bez udziału publiczności, a następnie poddano procesowi edycji i montażu. Prezentację dzieła artystycznego zarejestrowaną w postaci wideogramu dołączono do egzemplarza rozprawy pisemnej.

Program prezentacji artystycznej podzielono na dwa odrębne spektakle muzyczne, o czasie trwania po 25 minut każdy. Pierwszy z nich, noszący tytuł „Idąc dalej” składa się z pięciu piosenek popularnych i musicalowych w języku polskim. Drugi o tytule „2020” złożony jest z pięciu piosenek popularnych i filmowych w języku angielskim. Obydwie produkcje zostały zrealizowane w formie inscenizacji o charakterze musicalowym - z elementami gry aktorskiej, choreografii i scenografii (dekoracje i światła). W istocie, mimo pierwszego skojarzenia z formą musicalu, mamy tu do czynienia z odrębnym gatunkiem scenicznym *show choir*, realizowanym w myśl specyficznych założeń wykonawczych, przedstawionych szczegółowo w treści rozprawy doktorskiej.

Wykonawcą obu prezentacji jest kilkunasto-osobowy zespół Apollo i Muzy Show Choir, założony i prowadzony przez Igę Apollo-Jabłońską, składający się z wolontariuszy - studentów Akademii Muzycznej im. St. Moniuszki w Gdańsku.

Strona muzyczna obydwu spektakli jest w mojej ocenie najmocniejszym walorem tej prezentacji. Zarówno wokaliści jak i zespół instrumentalny radzą sobie bardzo dobrze z wykonywanym materiałem i wysłuchałem całości z dużą przyjemnością. Pani Iga Apollo-Jabłońska dyryguje zespołem nienagannie, prezentując precyzyjną i czytelną technikę dyrygencką oraz dobry kontakt z chórzystami, skutecznie kontrolując dramaturgię muzyczną w newralgicznych miejscach (rozpoczęcia i zakończenia, zmiany tempa, wejścia głosów, itp.).

W części wykonywanych piosenek bezpośredni wpływ dyrygentki na zespół był jednak znacznie ograniczony z powodu realizowania przez wokalistów zadań aktorskich, wymagających także przemieszczania się po scenie. W takich fragmentach spektaklu mieszanie we wspólnej przestrzeni dwóch odrębnych porządków: inscenizacyjnego (narracyjnego) z technicznym (dyrygenckim) wydaje mi się dyskusyjne i niepraktyczne. Odniosłem także wrażenie, że łączenie ruchu ze śpiewem staje się chwilami dla wykonawców wysoce niekomfortowe, na czym cierpiała zwykle strona inscenizacyjna i choreograficzna prezentacji - było to odczuwalne zwłaszcza w utworze „Tragedy”, który w tej sferze daleko odbiega od standardów, do jakich przyzwyczyli nas profesjonalne produkcje amerykańskie. W związku z tym, najkorzystniej w odbiorze wypadły utwory o bardziej statycznym przebiegu inscenizacji, w których wykonawcy mieli większą swobodę w realizacji warstwy muzycznej.

Biorąc pod uwagę stronę techniczną nagrań, realizacja obrazu i dźwięku nie budzi większych zastrzeżeń, zapewniając komfort i czytelność odbioru, z wyjątkiem kilku miejsc obarczonych niedokładnym montażem video. Pewne wątpliwości w miksie audio utworu „Are You Ready for the Miracle” budzą też zaburzone proporcje brzmieniowe między solistami a chórem.

Mimo wskazanych uchybień, produkcja show choir przedstawiona przez doktorantkę pozostawia pozytywne wrażenie. W moim odczuciu może ona stanowić interesującą propozycję i inspirację dla chórmistrzów poszukujących nowych rozwiązań repertuarowych oraz wyrazistych środków ekspresji scenicznej dla swych zespołów.

Ocena rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska - opis dzieła artystycznego pt. *Forma show choir jako element popularyzacji muzyki chóralnej, rola i funkcje dyrygenta*, składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, podsumowania oraz bibliografii obejmującej publikacje zwarte i źródła internetowe. Pracę uzupełnia obszerny aneks zawierający materiały źródłowe związane z przygotowaniem prezentacji doktorskiej.

W części teoretycznej pracy, w rozdziale I, opisana została forma *show choir*. Zreferowano genezę i rozwój szczególnej odmiany prezentacji scenicznej, łączącej śpiew zespołowy z inscenizacją (elementami gry aktorskiej, choreografią i scenografią). Ta część rozprawy stanowi szczegółowe kompendium wiedzy na temat interesującego zjawiska chóralnego, które w Polsce jest w zasadzie nieznanne. Opis, ściśle osadzony w kontekście kulturowym społeczeństwa amerykańskiego, zawiera odniesienia do kolejnych etapów rozwoju kultury popularnej XX wieku w Stanach Zjednoczonych. Mamy tu do czynienia prawdopodobnie z pierwszą publikacją w języku polskim, syntetycznie opisującą ten rodzaj muzykowania zespołowego.

Rozdział 11 poświęcono roli i zadaniom dyrygenta prowadzącego *show choir*. Autorka wyraźnie zmienia tu sposób narracji, a rozprawa przybiera charakter szczegółowego instruktażu dla adeptów tego gatunku. Procedury związane z przygotowaniem spektaklu *show choir* zostały opisane niezwykle drobiazgowo i mogą stanowić znaczne wsparcie dla dyrygentów pragnących rozwijać się w tym kierunku. Z drugiej zaś strony, autorka dysertacji przesuwą się z pozycji obserwatora na pozycję zaangażowanego uczestnika opisywanego procesu, a dość kateryczny ton instrukcji („należy”, „powinien”, „wymagane jest”) oraz przytłaczająca ilość warunków koniecznych mogą odstraszać początkujących adeptów. Niektóre z tych instrukcji wydają mi się nieco kontrowersyjne (m.in. w odniesieniu do zasad techniki wokalne lub dyrygenckiej), niemniej oceniam je ogólnie jako prawidłowe, a szczegółowość opisu, ujmującego każdy aspekt przygotowania spektaklu *show choir*, uważam za duży walor tej pracy.

Treścią rozdziału III pracy jest analiza kolejnych etapów przygotowania i realizacji dzieła artystycznego doktorantki. Omówiono w nim także kwestie pozamuzyczne (techniczne i logistyczne), dając pełny obraz wyzwań stojących przed zespołami podejmującymi trud wykonania multidyscyplinarnych produkcji scenicznych. Wskazano jednocześnie możliwe rozwiązania napotykanym problemów w realiach polskiego ruchu amatorskiego, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczonego budżetu.

Wartość merytoryczna Podsumowania rozprawy mogłaby w moim odczuciu wzrosnąć, gdyby autorka wykorzystała okazję do podkreślenia potencjału artystycznego i edukacyjnego *show choir* jako swoistej alternatywy dla tradycyjnej chóralistyki, zwłaszcza w odniesieniu do zespołów szkolnych, młodzieżowych i akademickich. Akapit zawierający istotne spostrzeżenia na temat walorów tej formy muzykowania ginie w szeregu luźnych opinii (mogących zresztą w paru punktach budzić wątpliwości czytelnika). Osobiście, chętnie poznałbym wnioski płynące z doświadczeń autorki z zespołami *show choir* (w kontekście spodziewanego poszerzania kompetencji dyrygenta pracującego nad multidyscyplinarnymi projektami scenicznymi).

Struktura przedstawionej pracy i stosowanie przypisów nie budzą zastrzeżeń, w tekście pracy zdarzają się jednak błędy redakcyjne i stylistyczne, powodujące miejscami niejasność i niejednoznaczność wyводу. Autorka wykazuje także inklinację do sięgania po ogólnikowe truizmy oraz do używania zwrotów potocznych i żargonowych, mogących zacierać precyzję sformułowań tekstu naukowego.

Konkluzja

Mimo pewnych mankamentów technicznych rozprawy oceniam ją w całości pozytywnie ze względu na niezaprzeczone zalety, wskazane powyżej. Praca posiada istotne walory poznawcze - kieruje uwagę czytelnika ku mało rozpoznanemu przez chórmistrzów obszarowi prezentacji scenicznej *show choir*, stanowiąc kompendium wiedzy o tym gatunku i jego specyfice wykonawczej. Doceniam zaangażowanie doktorantki w pracę nad zaprezentowanym dziełem artystycznym oraz jej entuzjazm i oddanie formie *show choir*. Uważam, że pani Iga Apollo-Jabłońska ma wszelkie dane, by odnosić sukcesy na tym polu.

Biorąc pod uwagę wszystkie komponenty przedstawionej pracy doktorskiej - dzieła artystycznego i rozprawy teoretycznej- uznaję, że magister Iga Apollo-Jabłońska zaprezentowała oryginalne rozwiązanie problemów dyrygenckich, związanych z realizacją opisanego dzieła muzycznego. Uważam, że zarówno dzieło artystyczne, jak rozprawa doktorska odpowiadają wymogom określonym w Ustawie z dn. 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym, która ma zastosowanie do niniejszego przewodu, wobec czego wnoszę o nadanie pani Idze Apollo-Jabłońskiej stopnia doktora sztuki muzycznej.

prof. dr hab. Marcin Wawruk